

ביצה פרק ראשון ביצה

עין משפט נר מצוה

לח א מיי פ"ח מהלכות
י"ט הלכה כג סגנו
לאון עה עושיע א"ח ס"י
תלו סע"ג ב וס"י תקטו
סע"ג ח:
ל"ב ב מיי שם עושיע שם
ס"י תקטו סע"ג ד:
ב ג ד מיי שם עושיע
מא ה ו מיי פ"ח מהל'
י"ט הלכה י"א יג
ו"פ"ח מהלכות עירובין
הלכה ט"ו סגנו לאון עה
עושיע א"ח ס"י תקטו
סע"ג כ:
מב ז מיי פ"ח מהלכות
מ"ח הלכה טו
עושיע א"ח ס"י ג סע"ג ג
[וס"י עט סע"ג א]:

רבינו חננאל

ולגבי מה א"ע"ג דמת
בירוש' שני דלא אישתהו
כלל, לא משתתן ליה,
דקיייל כרב אש' דהוא
בתרא, דאמר יו"ט שני
לגבי מה תחול שווייה
רבנן, ואפילו ביו"ט שני
ב"ר, אמר רבינא
והאידין דאיכא חברי
שארומים ישראל כיון
שאתם קבורים המת
שלכם תקברו המת שלנו
בירוש' שלכם, חיישין
ומשהינן למחר, והאי
דאמר מימות עורא ואילך
לא מצינו אלול מעובר,
שלא מצנו מניה מכלל
דבימות עורא ועירוריה,
מנהיג מילי, שאומר
ויגע החדש השביעי וכל
ישראל בעריהו (ב). ולגבי
עירובי תבשילין, מניח
אדם מירוש' הראשון,
שהל פסח או סוכות
משיי וששי בשבת,
חייב עירובי ביום
חמישי, ואומר אם היום
יו"ט, מחר חול הוא
ומחר לבשל לשבת בלא
עירוב, ואם יום ששי
יו"ט של גלויות, אבל
(כגון) הוא יו"ט, היום
הוא עירוב, והירני מערב
מירוש'. והני מילי בב'
יו"ט של גלויות, אבל
בב' יו"ט של ר"ה לא.
אפרוח שנוול בירוש', רב
אמר כי מוקצה הוא, אבל
על שנוול בירוש' מותר,
שהיה מוכן מאתמול
על גב אמו, שהפרה
מוכנת היא, ובלבד
בידוע שכלו לו חדשיו,
ואם אינו ידוע, אסור
לחלוטין, ומפורש בפרק
ר' אליעזר במס' שבת.

(א) ע"י היעט מוס' ר"ה ק"ד ע"י
ע"כ ד"ה מימות עורא ע"ש.

מימות עורא ואילך לא מצינו אלול מעובר. וא"ת והאמרין
צברונין (דף לט. ושם) דרבי יוסף אומר הביצה שנוולתה
צבראשון ביום? השני וא"כ היכי פליגי נהרדעי אר"י יוסף שהוא תנא
י"ל דלרבי יוסף אסור אי אחרמי ונהרדעי אמרי דלא אחרמי:
י"ן טוב שני אגבי מת כחול שויה

רבנן אפילו רמינו ליה גלימא
ואפילו רמינו ליה אבא. ותימנה
דצמועד קטן (דף מ. ושם) אמרינן אין
חופרין כוכין? צמועד והכא משמע
דאין זו מלאכה וי"ל כפי ר"ח דפירש
שהיו רגילין לתפור הרבה צימד כדי
שיהיו מומונות כשיצאו מתיים ועל זה
קאמר דאין חופרין צמועד לזוך
אחר המועד: **והאידין דאיכא**
חברי חיישין. פירש"י שכופין לשראל
לעשות מלאכה וכשהוא י"ט מניחין
אותם ואם היו רואין שיקצרו מתיים
יכופו אותם לעשות מלאכה והשתא
בזמן הזה שאין מצוי מותר ואין לומר
שכריך מנין אחר להמירו דמין דזה
הטעם משום חששא ועברה החששא
עבר הטעם וה"נ אמרינן גבי מים
מגולין דלאסורין שאלו נמש שמה מהן
ועכשיו שאין נחשים מלאוין ביניהו אנו
שומין מהן אפילו לכתחילה אע"פ
שהוא דבר צמנין ומי"מ ר"ת היה
אסור ומעשה היה צמלאוין שמת אדם
אחד צ"ט שני ורלו להתעסק בו
לקצרו וגער צהן ר"ת ושלח להם בני
צכר אינן בני תורה ואתם בני
תורה כדאייתא בשבת (דף קלט. ושם) שלא
לקצרו מת צ"ט שני משום נכרים
ביום טוב רב אמר אסור ושמואל ואיתומא
ר' יוחנן אמר מותר רב אמר אסור מוקצה
הוא ושמואל ואיתומא ר' יוחנן אמר מותר
הואיל ומתיר עצמו בשחיטה אמרי ליה רב
כהנא ורב אסי לרב וכי מה בין זה לעגל
שנוולד ביום טוב אמר להו הואיל ומוכן אגב
אמו בשחיטה ומה בין זה לעגל שנוולד מן
הטרפה? שתניק רב אמר רבה ואיתומא רב
יוסף מ"ט שתניק רב לימא להו הואיל
ומוכן אגב אמו לכלבים אמר ליה אביי
השתא

דצנעה הוא אוכל צינתו ולא אושא מלתא אזל לקצור מתיים
צפרהסא אושא מלתא ואין נכון להמיר ועוד אמר רבינא תס דבזמן
הזה נמי איהו שפן משועבדים למלכות לעשות מלאכה כגון
לקבל המס ולהתעסק בצרכים הלכך אם יראו שיתעסקו לעשות
מלאכה צמת יכופו אותם לעשות מלאכה למלכות:

אפרוח שנוול בירוש' וב'. נראה לומר דאחרמי שנתתו עיניו
היום דאי לא נפתחו עיניו קי"ל דאפילו צחול אסור:
הואיל ומתיר עצמו בשחיטה. פירש"י מתיר עצמו צלדמו
להיות נשחט אזל קודם לידמו היה אסור וכיון דאתקן
לשחיטה אתקן נמי לענין מוקצה ותימנה למה להו לשמואל ור' יוחנן
הך טעמא תיפוק ליה משום דלית להו מוקצה כדאמרין פרק מי
שהשחין (שבת דף קנ"ט): דשמואל וועירי ור' יוחנן ק"ל שצמנו צביצה
להו וי"ל דהכא קאמר טעמא אפילו לרבי יהודה דלית ליה מוקצה
שרי מהאי טעמא ולכך כריך האי טעמא אי נמי איצטרך אפילו
לרבי שמעון דלית ליה מוקצה דמודה דהאי מוקצה דהכא דהו כגורגותא ומתוקן ל
והכי מוכח בשבת (דף מה.): **וב' מה בין זה לעגל**
שנוולד מן הטרפה. דהתם לא מני למימר הואיל ומוכן אגב אמו ושחיטה
(דף ע"ה) דבן פקועה נותר בצרבעה סימנין בשחיטה אמו או צדידיה ואם כן יכול להושיט ידו צמעי אמו וישחטנו ויהיה מוכן כהאי
גוונא וי"ל דקאמר גמרא אליבא דרבי אושעיה דקמבעיה ליה התם צחולין (דף ע"ה) אס נותר בן פקועה בצרבעה סימנין אי נמי י"ל
הואיל ולכתחילה אין לו לשחטו כי האי גוונא שאינו יכול לרמות מידי דהוה אשוחט צלילה (דף ק"ד ג"ה): דאסור לכתחילה לא מיקרי מוכן ועוד
יש לומר דהתם מיירי דליכע עכלו לו חדשיו והכא מיירי בלא כלו לו חדשיו וא"כ לא הו מוכן היום הואיל ובין השמשות לא היה חזי:
השתא

אמר רבא מס צ"ט ראשון רב. מת המוטל לקצור אס י"ט ראשון
הוא וכו': **משא"כ צביצה.** לענין ביצה לא הקלו צ"ט שני דראש
השנה להקשות לשל גלויות דאילו ר"ה נולדה צוה אסורה בזה: **אף**
צביצה. נולדה צוה מותרת בזה: **דמאי דעסיך.** לאסרה צמני
לרחוקים מצ"ד: **דילמא מעברי ליה**

לאול. כתקנה הראשונה למנות מים
שני ולעשות שני ימים כגון שלל צאו
עד יום שלשים ואחד: **מימות עורא**
ואילך וכו'. ואע"פ שאתקן לא אירע
שצאו עדים מן המנחה ולמעלה חוץ
מאוחה הפעם ועדיין לא נתקנה. האי
דנקט מימות עורא משום דצינמו
עברוהו דכתיב צעורא (תמיה ח)
וציום השני וצרכא השנה משתעי:
לא אמרן. דיתעסקו בו ישראל: **אלא**
דאשסיה. ומתירא שלל יסריח:
אסא. הדס היו מניחין על מטת מת
לכבודו: **דאיכא חזרי.** אומה רשעה
שהיו צימי פרסיים וכופין את ישראל
לעשות מלאכתם וצ"ט היו נדחין מהן
ע"י שאומרים להם י"ט הוא ואם
יראו אותם וקצרו מתיים יכופו
אותם למלאכה. והאי גלימא דאמרין
לעיל אינו זוכך אמת שהרי יש לו
תכריכין אחרים כל זכרו שאם כריך
בגדו מן הטרפה ארבעה
לאו ידן אמו הוא וימתר
בשחיט עגמו דקיי"ל
צ"ד ס"ט ע"ט ומי"ט
מוס' סנהדרין דף פ ע"ב
ד"ה עובר וכו' עושה
ודו"ק: [ב] תוס' ד"ה
הואיל וכו' והכי מוכח
בשבת. צ"ד דף מה ע"ב
במוס' ד"ה א"ת מה צ"ת
אפרוח יעשה:

קדש: א"ל רב מרדכי. לרבינא מנהרדעי לא תותציה למר צפירוש
שמעי על ימינה דלא סבר דלנהרדעי. רב מרדכי תלמידו של רב אשי
היה כדאמרין בסוטה (דף מ"ו): גבי לוי לרבו ער פסק רב מרדכי
אלויה לרב אשי כו': **הואיל ומתיר עצמו.** צלדמו להיות נשחט
מה שלא היה לפני לידמו אף מוקצה התיר את עצמו צלדמו דמגו
דאתקן להא אתקן להא: **ועגל שנוול צ"ט.** דמניא לקמן שמותר בו
ציום לרבי הכל: **מוכן אגב אמו.** צעודו צחול מעיה אס נשחטה
האם היה נאכל: **הטרפה.** בנה אסור אס נאכל צחול א' דעובר יך
אמו הוא הואיל ובשחיטה אמו אהה צא לאכלו וכי נולד צ"ט מן
הטרפה ליכא למימר הואיל ומוכן אגב אמו ואפ"ה בשחיטה עצמו
מותר לשחטו ולאכלו דלא אשכחן מאן דאסרי: **לנתיב.** דבין
השמשות איהא אמו ומוכח לכך אזל אפרוח שצקליפה אינו
עומד לאכילה כלבים ואף לא היה ראו הלכך נולד הוא:

מוכן
לרבי שמעון דלית ליה מוקצה דמודה דהאי מוקצה דהכא דהו כגורגותא ומתוקן ל
והכי מוכח בשבת (דף מה.): **וב' מה בין זה לעגל**
שנוולד מן הטרפה. דהתם לא מני למימר הואיל ומוכן אגב אמו ושחיטה
(דף ע"ה) דבן פקועה נותר בצרבעה סימנין בשחיטה אמו או צדידיה ואם כן יכול להושיט ידו צמעי אמו וישחטנו ויהיה מוכן כהאי
גוונא וי"ל דקאמר גמרא אליבא דרבי אושעיה דקמבעיה ליה התם צחולין (דף ע"ה) אס נותר בן פקועה בצרבעה סימנין אי נמי י"ל
הואיל ולכתחילה אין לו לשחטו כי האי גוונא שאינו יכול לרמות מידי דהוה אשוחט צלילה (דף ק"ד ג"ה): דאסור לכתחילה לא מיקרי מוכן ועוד
יש לומר דהתם מיירי דליכע עכלו לו חדשיו והכא מיירי בלא כלו לו חדשיו וא"כ לא הו מוכן היום הואיל ובין השמשות לא היה חזי:
השתא

(א) לקמן כב. שבת קל"ט;
(ב) לקמן כב: ר"ה ט: ל"ב,
(ג) למימד פ"י לתקן וי"א
לתפור. ערוך. (ד) ד' אשי צליל
וכ"ה צ"ח"ף והר"ש;
(ה) לקמן פ"ח. (ו) לקמן כב:
(ז) ע"י מוס' צ"ב סב. ד"ה
(ח) ע"י מהרש"א;

הגהות הב"ח
(א) גמ' עמימם עירובי שני
כ"ל ותיבת נמתח:

גלוין הש"ס
גמ' אפרוח שנוול בירוש'
ע"י מירוש' פסק ד' מנה
צ' דעדות: שם שתק רב.
וכן לקמן דף ל' ע"ב סוכה
דף ע"ב ע"ג:

הגהות מהר"ב
רנשבורג

[א] רש"י ד"ה הטרפה וכו'
דעובר ידן אמו הוא. צ"ב
ר"ל לענין זה הו עובר יך
אמו דלא נימד בשחיטת
אמו דטרפה היא אצל
בגדו מן הטרפה ארבעה
לאו ידן אמו הוא וימתר
בשחיט עגמו דקיי"ל
צ"ד ס"ט ע"ט ומי"ט
מוס' סנהדרין דף פ ע"ב
ד"ה עובר וכו' עושה
ודו"ק: [ב] תוס' ד"ה
הואיל וכו' והכי מוכח
בשבת. צ"ד דף מה ע"ב
במוס' ד"ה א"ת מה צ"ת
אפרוח יעשה:

מוסף רש"י

מת ביום טוב עורא וכו'.
מת ששחטא. כגון שמת
בשבת ולמחר היה יום
(שבת קל"ט). מה שאין
כן בביצה. דאין ר"ה שיה
לימים טובים של גלויות,
דאילו ר"ה חמור יו"ט שני
דלית ונולדה צוה אסורה
בזה (שם) דקדושה אהת אס
ולא הקלו צ"ט שני של
ר"ה אלא לענין מה נלמד
(לקמן כב). מניח אדם
עירובי תבשילין מירוש'
לחברו ומתנה. אס מניח
צ"ט ראשון ותלו שני ימים
טובים חמישי ועבר שבת,
ומתנה אס היום חול ומחר
קדש עירובי עירוב, ואם
חולין איני כריך לעבד
למבעילין (לקמן פ"ו).

מוסף תוספות

א. בחול המועד וכל שכן
במועד עצמו. ת"פ.
ב. אבל לצורך מה
שמוטל לפניו ודאי שרי.
ת"פ. ג. דהא אפרוח
בעודו בקליפתו לא חזי
למירי. רש"י. ד. וכן
סומא ששחט דווקא
בריעבר אבל לכתחילה
לא. ש"ס.